

Ett partnerskap för framtiden
– en handlingsplan för förbindelserna
med Latinamerika och Karibien

1. Inledning

Sverige har utmärkta relationer med länderna i Latinamerika och Karibien. Banden mellan våra folk och regeringar är starka, och vårt förtroendekapital i regionen är stort.

Samtidigt har potentialen för att stärka förbindelserna ytterligare – till ömsesidigt gagn – aldrig varit större. Utvecklingen i Latinamerika och Karibien har de senaste decennierna generellt sett varit positiv: demokratin har spridits, ekonomierna har moderniserats och fattigdomen reducerats. Idag står många av regionens länder inför utmaningen att genomgå ännu en omvandling: från medelinkomstländer med stora inkomstklyftor till moderna välfärdssamhällen. De har stora behov av att diversifiera sina ekonomier, av investeringar inom infrastruktur, utbildning och hälsovård, av att förbättra rättssäkerheten och effektivisera den offentliga förvaltningen samt av att bekämpa sociala orättvisor.

Mot denna bakgrund framstår Sverige som en attraktiv samarbetspartner, inte bara på grund av sitt jämställda och jämlika välfärdssamhälle, utan även på grund av sin innovativa och hållbara ekonomi. Sverige står också inför liknande utmaningar som Latinamerikas och Karibiens länder, bland annat vad gäller inkluderande tillväxt och sysselsättning, och skulle kunna dra nyttiga lärdomar från en fördjupad och bredare dialog med regionen.

I takt med Latinamerikas och Karibiens framsteg har flera av regionens länder blivit allt viktigare aktörer på den internationella arenan, ett engagemang som troligen bara kommer att öka. Detta är en högst välkommen utveckling, inte minst för att den regelbaserade världsförordningen alltmer kommer att ifrågasättas. Många av regionens länder är likasinnade med Sverige i centrala frågor på den globala agendan; exempelvis vad avser insikten om behovet av att bromsa klimatförändringen och att stärka det multilaterala samarbetet.

Det är av dessa skäl som regeringen har intensifierat förbindelserna med Latinamerika och Karibien. Och det är därför som utrikesdepartementet har författat denna handlingsplan för att fortsätta utveckla vårt partnerskap med regionen. Den utgör ett ramverk på regional nivå som kompletterar de styrmedel som avser de bilaterala relationerna mellan Sverige och Latinamerikas och Karibiens länder.¹ Planens ändamål är att, i takt med regionens utveckling, fördjupa partnerskapet inom följande fokusområden:

- Ekonomisk utveckling och handel
- Miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling
- Demokratisk utveckling
- Jämställdhet
- Multilateralt samarbete

Handlingsplanen gäller tills vidare och kommer att följas upp löpande. Planen genomförs med befintliga resurser.

¹⁾ Såsom främjandepplaner, färdplaner för bilateral dialog, strategier för utvecklingssamarbete.

2. Förbindelserna över tid

Sverige har haft officiella relationer med länderna i Latinamerika och Karibien alltsedan de flesta av dem blev självständiga under första hälften av artonhundratalet. Redan när Brasilien frigjorde sig från Portugal 1822 hade Sverige en generalkonsul, Lorenz Westin, på plats. Och det spansktalande Latinamerika och Karibien fick 1840 sin förste svenske, diplomatiska representant när Fredrik Adlercreutz utnämndes till generalkonsul i Venezuela. Även de svenska företagens närvaro i regionen sträcker sig långt tillbaka i tiden. Exempelvis har Ericsson varit aktivt i Colombia sedan mer än hundra år. SKF har verkat i Argentina i över hundra år. São Paulo i Brasilien benämns emellanåt som Sveriges näst största industristad (efter Göteborg) med anledning av de svenska företagens många anställda. Även de mellanfolkliga relationerna har historiskt sett varit intensiva, med allt från ett livaktigt folkrorelsesamarbete till ett brett kulturutbyte.

Sveriges nuvarande förtroendekapital i Latinamerika och Karibien bygger också på många år av solidaritet och

stöd för frihet, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Under 1970- och 1980-talen tog Sverige tydlig ställning mot regionens militärdiktaturer och auktoritära regimer. Tiotusentals flyktingar från främst Argentina, Bolivia, Chile och Uruguay fick en fristad i Sverige. Under 1980- och 1990-talen stödde Sverige aktivt de regionala och FN-ledda ansträngningarna för att åstadkomma fredliga lösningar på de väpnade konflikterna i Centralamerika.

Sedan hösten 2014 har Sveriges relationer med Latinamerika och Karibien intensifierats. Besöksutbytet har ökat i bägge riktningar, liksom det svenska deltagandet i regionala toppmöten. En ambassad öppnades i Lima 2016, Sveriges nionde i regionen och sjätte i Latinamerika.² Formella politiska dialoger har inletts med Argentina, Brasilien, Kuba och Uruguay. Färdplaner har antagits för hur det bilaterala samarbetet ska utvecklas med Argentina, Brasilien, Chile, Mexiko, Peru och Uruguay, liksom avsiktsförklaringar om politiska konsultationer med El Salvador och Honduras.

Näringslivsfrämjandet i regionen har växlats upp, inte bara gentemot de länder som särskilt omnämns i regeringens exportsstrategi - Brasilien, Colombia och Mexiko - utan även gentemot länder som Argentina, Chile, Guatemala och Peru. Argentina, Chile, Colombia, Paraguay och Uruguay har anslutit sig till konceptet Global Deal för stärkt social dialog mellan arbetsmarknadens parter. Nya landstrategier har antagits för de fyra länder i regionen med vilka Sverige har utvecklingssamarbete; Bolivia, Colombia, Guatemala och Kuba.

²⁾ Sverige har ambassader i Mexico City, Guatemala City, Havanna, Bogotá, Lima, Brasilia, La Paz, Buenos Aires och Santiago och ett Stockholmsbaserat sändebud för 14 länder i Karibien.

3. Utmaningar och möjligheter

Latinamerika och Karibien har de senaste decennierna upplevt en generellt positiv utveckling. Ekonomiskt har regionen växt; dess samlade BNP mer än fördubblades mellan 2000 och 2015 och Brasilien är idag världens åttonde största ekonomi.³ Mexiko och Chile är medlemmar i OECD och Argentina, Brasilien, Colombia, Costa Rica och Peru knacker på dörren. Fattigdomen har pressats tillbaka; från 45 procent år 2002 till 30 procent år 2016.⁴ Politiskt har demokratin spridits; merparten länder har idag demokratiskt valda stats- och regeringschefer.

Men utmaningarna är alltså stora. En av dem – som Latinamerika och Karibien delar med andra länder i världen – är ett vacklande förtroende bland befolkningen för den representativa demokratin.⁵ Missnöjet med politiken och misstron mot politiker har stigit till följd av korrupsionsskandaler, förväntade men uteblivna reformer, hög brottslighet och straffrihet. Utvecklingen i Venezuela är särskilt oroväckande, med bristande respekt för mänskliga rättigheter, ekonomisk vanskötsel och försvagade

demokratiska institutioner – och en katastrofal humanitär situation som följd.

På många håll växer samtidigt folkens krav på reformer, på insyn och ansvarskrävande. Detta utgör en möjlighet att fördjupa demokratin.

Därför är mänskliga fri- och rättigheter så centrala. De är förutsättningar för att kunna artikulera och kanalisera folkliga krav och förväntningar – och stärker därmed det demokratiska medvetandet och deltagandet, bortom och mellan de numera återkommande valen i regionen.

I sammanhanget förblir det angeläget att bekämpa den i regionen historiskt kraftiga ojämlikheten. Den utgör alltså ett påtagligt hinder för ett brett och effektivt demokratiskt deltagande, liksom för regionens ekonomiska och sociala utveckling i allmänhet. Med befolkningarnas ökade krav på större jämlikhet stiger emellertid också förväntningarna på konkreta åtgärder och reformer, inom t.ex. skatte-, utbildnings- och hälsosystem, som faktiskt bidrar till att öka jämlikheten.

Den bredare inhemska efterfrågan som följer av sådana reformer bidrar till den ekonomiska styrkan och uthålligheten hos regionens länder. En sådan utveckling kan leda till att beroendet av globala råvarucykler bryts. Behovet av att diversifiera ländernas ekonomier ökar också genom de allt större påfrestningarna på deras naturresurser, påskyndade eller orsakade av klimatförändringar.

Regionen har samtidigt stora möjligheter att framgångsrikt möta denna utmaning om man t.ex. främjar innovation och ansvarsfull vattenförvaltning samt ställer om till förnybara energikällor, där potentialen i många länder är betydande.

Ytterligare en central uppgift är att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt och politiska deltagande – liksom jämställdheten överhuvudtaget – i regionen. Kvinnors sysselsättning har ökat men är fortsatt låg, särskilt sett till kvinnors utbildningsnivå. Kvinnors representation är genomgående eftersatt, såväl i näringsliv som politik. Våldet mot kvinnor och flickor är

utbrett; hemmet tycks ofta vara den otryggaste platsen, inte gatan.

Regionen har samtidigt en stark tradition av jämställdhetskamp och därmed goda förutsättningar att ta kvalitativa steg mot ökad jämställdhet. Men detta kräver breda, jämställdhetsfrämjande välfärdsreformer och en förändring av de normer, sedvänjor och bruk som diskriminerar kvinnor och flickor, inklusive stereotypa könsroller.

I frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter finns i regionen progressiva initiativ och strömningar; i flera länder diskuteras till exempel avkriminalisering av abort under vissa omständigheter. Samtidigt ser vi också bakslag i fråga om kvinnors rätt att ta beslut om sin egen kropp.

Sysselsättning är vidare – i förening med bland annat utbildning och hälsa – en av nyckelfaktorerna för att kunna tillvarata den ”demografiska vinst” (demographic dividend) som den stora andelen unga latinamerikaner medför. En stärkt social dialog mellan arbetsmarknadens parter kan bidra till högre

sysselsättning, liksom till en mer inkluderande tillväxt och hållbar ekonomisk utveckling.

Dagens Sverige har fungerande lösningar på många av dessa områden, liksom kvarstående utmaningar. Detta skapar förutsättningar för dialog med regionens länder, för gemensamt lärande samt utbyte av erfarenheter och lösningar.

³⁾ Enligt världsbanken från 2 262 miljarder år 2000 till 5 300 miljarder 2015.

⁴⁾ Social Panorama of Latin America 2017, Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC).

⁵⁾ Latinobarómetro 2017. UD:s rapporter om mänskliga rättigheter.

4. Gemensamma utgångspunkter

Med Agenda 2030 finns en global färdplan och globala mål för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling som FN:s samtliga medlemsländer ställt sig bakom. En bärande tanke bakom agendan är att dagens och morgondagens utmaningar – av vilka många är gemensamma för världens länder och befolkningar – förutsätter samarbete och partnerskap, lärande och ömsesidighet.

Agenda 2030 utgör också en utgångspunkt för denna handlingsplan. Dess fokusområden – ekonomisk utveckling, jämställdhet, jämlikhet, klimat, demokrati, multilateralt samarbete – tangerar centrala delar av Agenda 2030. De värderingar och principer som genomsyrar Agenda 2030 är också framträdande i förbindelserna mellan Sverige och regionen.

Handlingsplanen har även som utgångspunkt att ta hänsyn till redan befintliga regionala organisationer, engagemang, samarbeten och överenskommelser. EU:s medlemsstater

bedriver helt eller delvis en gemensam politik på flera av denna handlingsplans områden. Sveriges regering spelar en aktiv roll i bland andra unionens utrikes-, handels- och migrationsförbindelser med Latinamerika, däribland när det gäller stöd till fredsprocessen i Colombia, EU:s förhandlingar om ett associeringsavtal med Mercosur och modernisering av avtalen med Mexiko och Chile samt samarbetet med CELAC (Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños). Sverige stödjer också den regionala integrationen i Latinamerika och har fördjupat relationerna med Stillhavsans alliansen och Organisationen för amerikanska stater (OAS).

5. Ett brett samarbete

Utrikesdepartementet fäster särskild vikt vid den stora bredd av svenska och internationella aktörer som utvecklar och driver på Sveriges relationer med regionen. Dialog, utbyte och samarbete sker och kan ske mellan regeringar och departement, på lokalpolitisk nivå (kommuner, städer, regioner) samt mellan myndigheter. Andra relevanta aktörer är parlament och parlamentariker, politiska partier, näringsliv, fackföreningar, universitet och det civila samhället inklusive folkrörelser.

Utrikesdepartementet strävar efter att främja denna bredd av aktörer, liksom att stärka deras samverkan sinsemellan. Detta är en förutsättning för genomförandet av handlingsplanens olika delar, men har också ett egenvärde.

6. Ett partnerskap för framtiden

För att underlätta handlingsplanens implementering namnges fem huvudsakliga områden där potentialen för ett fördjupat partnerskap anses vara särskilt stor. Denna lista ska dock inte uppfattas som uttömmande. Samarbete även inom andra sektorer kan företas.

a. Ekonomisk utveckling och handel

Utrikesdepartementet prioriterar att öka det ekonomiska utbytet mellan Sverige och regionen till ömsesidig nytta. Med detta avses inte bara handel och investeringar utan också utbyte, samarbete och dialog om innovation, ekonomisk-politiska frågor, tekniska lösningar och om hur protektionism skall motverkas. Målsättningen med partnerskapet är att kunna bidra till en långsiktigt god och hållbar ekonomisk utveckling.

Utrikesdepartementet avser att:

- Intensifiera främjandet av den bilaterala handeln och investeringarna mellan Sverige och regionens länder i enlighet med de särskilda överens-

kommelser, planer och andra styrdokument som finns på området.

- Värna frihandeln med likasinnade länder i Latinamerika och Karibien i en tid då protektionistiska vindar blåser på många håll i världen.
- Fortsatt driva, i handelsförhandlingar med bäring på regionen, att handeln ska vara rättvis och hållbar.
- Stärka partnerskapet och utbytet inom ekonomisk politik mellan Sverige och regionen. Detta kan avse social dialog mellan arbetsmarknadens parter i linje med Global Deal, främjandet av inkluderande tillväxt och ökad jämlikhet i enlighet med ILO:s Decent Work Agenda; samt hållbar finansiering av offentliga välfärdsåtaganden (till exempel skatte- och pensionssystem).
- Fortsätta tillsammans med svenskt näringsliv att främja hållbart företagande, exempelvis inom ramen för de lokala svenska initiativ som på senare år har tagits av svenska ambassader i regionen.

- Upprätthålla vårt engagemang för hållbar utveckling och minskad fattigdom inom ramen för samarbetet med Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB).

b. Miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling

Latinamerika och Karibien och Sverige delar målsättningen att åstadkomma en miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling.

Utrikesdepartementet avser att:

- Främja politiskt, tekniskt och annat samarbete mellan Sverige och regionen till stöd för ett ambitiöst genomförande av Parisavtalet vad gäller åtaganden och åtgärder såväl nationellt som regionalt och multilateralt. Detta inkluderar även opinionsbildning, i en allt svårare internationell kontext, till stöd för ambitiösa klimatåtgärder.
- Utveckla samarbetet och utbytet med regionen inom förnybar energiframställning och energieffektivisering, gröna finansieringslösningar och hållbar stadsutveckling, inklusive hållbara transportsystem, förbättrad luftkvalitet, hållbara hav och integrerad vattenresursförvaltning, hållbar kemikalie- och avfallshantering, samt katastrofriskreducering.

c. Demokratisk utveckling

Sveriges engagemang för Latinamerika och Karibien är starkt förknippat med frihet, demokrati, solidaritet och mänskliga rättigheter. Dessa värderingar har Sverige och flera länder i regionen gemensamt verkat för att förverkliga i andra delar av världen, såsom i kampen mot kolonialism, apartheid och andra former av förtryck. En målsättning med handlingsplanen är att intensifiera samarbetet kring våra gemensamma värderingar och fördjupa Sveriges partnerskap med regionen för demokratisk utveckling.

Utrikesdepartementet avser att:

- Främja demokratiskt deltagande och stärka den demokratiska rättsstaten, däribland genom samarbete och dialog om institutionsutveckling, transparens och ansvarsutkrävande, samt genom stöd till bekämpning av korruption och straffrihet.
- Stödja samarbete mellan, och verka för ökat utrymme för, sociala rörelser (folkrorelser) och andra aktörer i civila samhället, inklusive människorättsförfvarare och journalister, däribland genom att stödja förverkligandet av politiska och medborgerliga rättigheter såsom yttrande-, åsikts-, förenings-, församlings- och demonstrationsfrihet.

- Främja utbytet mellan Sverige och regionen avseende inkluderande politik, såsom jämlikhet inom utbildning och hälsa, liksom motverkande av alla former av diskriminering (etnisk tillhörighet, kön, ålder, funktionsvariation, sexuell läggning eller könsidentitet). Här inbegrips också uppfyllandet av urfolks rättigheter.
- Främja utbytet inom migrations- och integrationsfrågor, inte minst utifrån tidigare och nutida erfarenheter av migration mellan regionen och Sverige.
- Främja samarbete mellan universitet och inom kultur, idrott och andra sektorer som stärker det sociala kapitalet.

d. Jämställdhet

På många håll i Latinamerika och Karibien görs framsteg mot större jämställdhet. Insikten om att jämställdhet inte bara är (etiskt) rätt utan också (ekonomiskt) smart blir alltmer utbredd. Samtidigt kvarstår i praktiken allvarliga problem: våld mot kvinnor och flickor, låga sysselsättningstal för kvinnor, diskriminering i arbetslivet, med mera. Handlingsplanen ska stärka partnerskapet mellan Sverige och

regionen inom jämställdhet, ett prioriterat område för Sveriges relationer med regionen liksom för regeringens utrikespolitik överhuvudtaget.

Utrikesdepartementet avser att:

- Utveckla samarbetet för att bekämpa alla former av våld mot kvinnor och flickor och för att motverka skadliga maskulinitetsnormer, bland annat genom involvering av män och pojkar i jämställdhetsarbetet.
- Främja samarbetet för att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt, till exempel genom ökad jämställdhet på arbetsmarknaden och utbyggnad av jämställdhetsfrämjande trygghets-system (föräldraledighet, förskola).
- Fördjupa dialogen om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.
- Främja utbyte, samarbete och samverkan för att stärka kvinnors politiska deltagande (representation, rättigheter, resurser).

e. Multilateralt samarbete

Latinamerika och Karibien och Sverige – liksom EU – har ett gemensamt intresse av att värna internationella normer, institutioner och organisationer. Dessvärre är detta multilaterala system, mödosamt uppbyggt i spåren av världskrig och kolonialism, satt under betydande tryck av isolationistiska och opportunistiska krafter. Därför ska handlingsplanen utveckla partnerskapet mellan Sverige och regionen till stöd för en multilateral världsordning, särskilt men inte endast inom fred och säkerhet.

Utrikesdepartementet avser att:

- Främja samarbetet för fredliga lösningar och förebyggande av väpnade konflikter, liksom för nedrustning- och ickespridning inklusive av kärnvapen samt små och lätta vapen.
- Fördjupa dialogen och samarbetet för att försvara den regelbaserade internationella ordningen med folkrätten som grund, liksom för att söka gemensamma lösningar på globala utmaningar som klimatförändringen, internets framtid, globala hälsorisker, gränsöverskridande brottslighet och skatteflykt.

7. Metod

Handlingsplanen kommer att sättas i verket på flera och skiftande sätt. En metodologisk utgångspunkt kommer att vara det angreppssätt utrikesdepartementet har använt sig av i arbetet med regionen under de senaste åren. I detta ingår att återupprätta eller intensifiera de politiska kontakterna och den politiska dialogen. Denna dialog används sedan för att identifiera potentiella samarbetsområden där ömsesidiga intressen av långsiktig natur föreligger. Därefter kan ett gemensamt, skriftligt åtagande göras för att utveckla samverkan inom dessa områden, exempelvis genom en avsiktsförklaring, en färdplan eller ett samförståndsavtal (som med fördel undertecknas i samband med ett högnivåbesök). Därefter vidtar arbetet med att säkerställa implementeringen av överenskommelserna. I denna kontinuerliga uppföljning är samspelet mellan UD och andra departement och svenska myndigheter, med de latinamerikanska och karibiska ambassaderna i Sverige, liksom med Sveriges ambassader i

regionen, av största vikt. Metoden har givit goda resultat och har lett till att grunden nu är lagd för ytterligare stärkta förbindelser med regionen som helhet och med de flesta av dess länder.

Utrikesdepartementet

Växel: 08-405 10 00

Besöksadress: Gustav Adolfs torg 1
Stockholm